

Islamski radikalizam u Bosni i Hercegovini kao sigurnosna prijetnja Republici Hrvatskoj

Lijović, Marina

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:178885>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

Marina Lijović

ISLAMSKI RADIKALIZAM U BOSNI I
HERCEGOVINI KAO SIGURNOSNA PRIJETNJA
REPUBLICI HRVATSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2016.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

ISLAMSKI RADIKALIZAM U BOSNI I
HERCEGOVINI KAO SIGURNOSNA PRIJETNJA
REPUBLICI HRVATSKOJ

*Islamic radicalism in Bosnia and Herzegovina as
security threat to Republic of Croatia*

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Ružica Jakešević

Studentica: Marina Lijović

Zagreb, 2016.

Izjavljujem da sam diplomski rad „Islamski radikalizam u Bosni i Hercegovini kao sigurnosna prijetnja Republici Hrvatskoj“, koji sam predala na ocjenu mentorici doc. dr. sc. Ružici Jakešević, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštovala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16.-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Marina Lijović

POPIS ILUSTRACIJA

Slike

Slika 1. Zastava Islamske države

Tablice

Tablica 1. Strategija Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma

Tablica 2. Izvješće o broju podnesenih izvještaja o postojanju sumnje na počinjenje kaznenog djela terorizma

Grafikoni

Graf 1. Prikaz povećanja broja ubijenih u terorističkim napadima od 2000. do 2014. godine

Graf 2. Prikaz terorističkih napada u različitim dijelovima svijeta

Graf 3. Napadi počinjeni od strane "vukova samotnjaka" i procjena njihove motivacije za napad u zapadnim zemljama od 2006. – 2014. godine

POPIS KRATICA KOJE SE POJAVLJUJU U RADU

EU – European union

GP – Granična policija

ISM – Informacijski – migracijski sistem

IS – Islamic state

ISIL – Islamska država Iraka i Levanta

MRS - Međuresorska radna skupina

NATO – North Atlantic Treaty Organization

OSA – Obavještajno - sigurnosna agencija

SIPA – State Investigation and Protection Agency

SOA- Sigurnosno – obavještajna služba

UN – United Nations

SADRŽAJ

1. Uvod.....	7
2. Pojam terorizma	9
3. Razlikovanje pojmova islamizam i islam	12
3.1. Mudžahedini u Bosni i Hercegovini	16
3.2. Teroristički napad u Hrvatskoj 1995. godine	19
4. Godina 2001. kao prekretnica u poimanju sigurnosti	21
4.1. Donošenje zakonske regulative za borbu protiv terorizma u RH i BiH	22
5. Prijetnja od Islamske države za sigurnost RH i BiH.....	25
5.1. Razlike prijašnjih terorističkih organizacija i Islamske države	26
5.2. Profil islamskih radikalista	28
5.3. Uloga medija u širenju straha i propaganda Islamske države.....	29
6. Mjere za prevenciju i borbu protiv terorizma BiH u 2015. godini	32
6.1. Usporedba stanja sigurnosti u BiH i RH u razdoblju od 2013. – 2014. s obzirom na terorizam.....	34
7. Ima li mjesta panici?	37

1. Uvod

Pitanje terorizma, suvremenog načina ratovanja, već godinama predstavlja neiscrpnu temu političkih sastanaka, novinskih i znanstvenih članaka. U posljednje vrijeme sve je više terorističkih napada od strane islamskih radikalnih organizacija u cilju uništavanja zapadne kulture, vrijednosti i teritorija, te možemo koristiti pojam islamski radikalizam.

U fokusu ovog rada nalazi se Republika Hrvatska i prijetnja koju islamski radikalizam u Bosni i Hercegovini predstavlja za Hrvatsku kao zemlju koja ima dugu granicu s Bosnom i Hercegovinom. U ovome diplomatskom radu osvrnula bih se na dolazak mudžahedina u Bosnu i Hercegovinu devedesetih, odnosno, na pitanje u kojoj je mjeri Hrvatska tada bila izložena opasnosti od širenja radikalnih islamskih ideja kako bi pokazala poveznicu između razdoblja devedesetih i sada. Pisanjem ovog rada želim steći uvid u to koliko je prijetnja od širenja islamskog radikalizma realna, odnosno je li Hrvatska meta terorističkih napada islamskih radikalista i je li ponajviše ugrožena zbog bliske granice s Bosnom i Hercegovinom.

Istraživačka pitanja u ovom radu su:

Je li Hrvatska potencijalna meta islamskih ekstremista s obzirom na povoljan položaj njihovih uporišta u blizini granice, odnosno u BiH?

S pisanjem ovog rada krećem vođena sljedećom hipotezom:

Blizina granice ne mora biti važan faktor za označavanje neke države kao potencijalne mete islamskih radikalista. Svjedoci smo vremena u kojem se granice brišu, i nikakva kilometarska daljina neće spriječiti terorizam u nastojanjima da potrese stabilnost određene države, pa i cijele europske zajednice i šire. No, ono što bi moglo biti zanimljivo jest činjenica da i teroristi trebaju uporište. U tom trenutku blizina granice sa državom koja je članica NATO saveza i Europske unije predstavlja dobar izbor kako bi se širili planovi destabiliziranja zapada i njegovih vrijednosti.

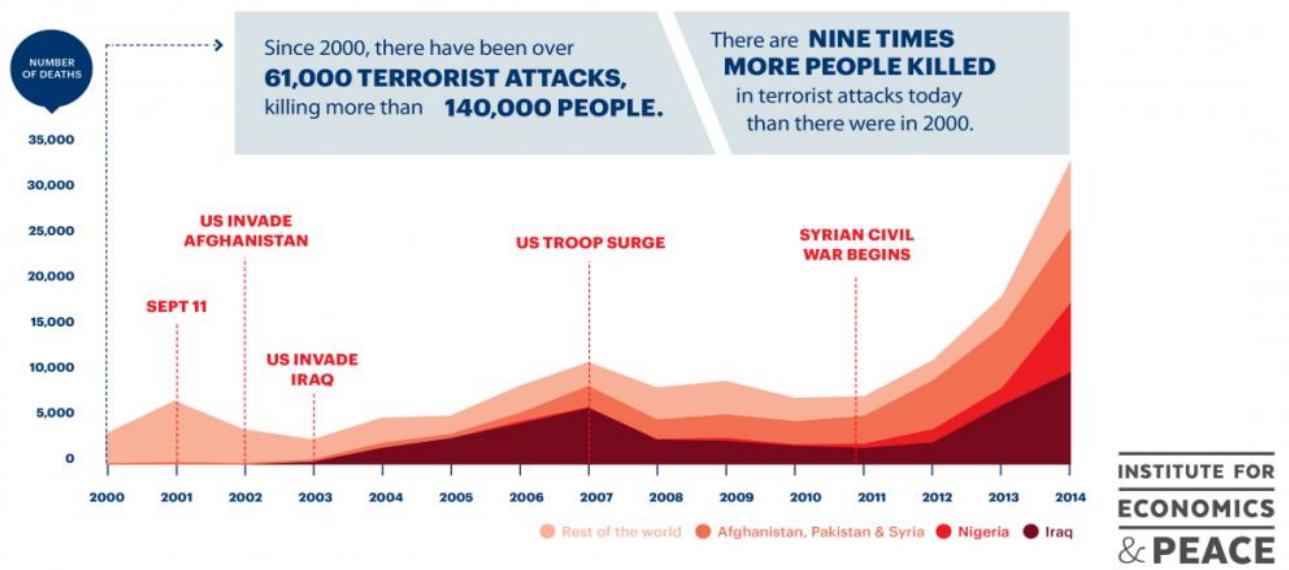
Nadalje, rat protiv muslimana u BiH je u nekoj mjeri utjecao na percepciju islamskih zemalja o Hrvatskoj, no ne značajno. U radu ću govoriti o sukobima mudžahedina s Hrvatima devedesetih godina kako bih vidjeli u kojoj mjeri je Hrvatska bila izložena napadima od strane islamista i što je tome doprinijelo. Također ću se baviti činjenicom da u proteklih nekoliko desetljeća muslimani u Bosni i Hercegovini nisu predstavljali potencijalnu opasnost

za nacionalnu sigurnost Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Ono što nas zanima jest pitanje što je prethodilo razvoju islamskog radikalizma u Bosni i Hercegovini, s obzirom da nije svojstven svim muslimanima u BiH, nego pojedinim radikaliziranim pojedincima i skupinama. Pitanje je je li dolazak mudžahedina devedesetih godina i njihov ostanak u Bosni i Hercegovini potaknuo širenje radikalnih ideja, te u kojoj je mjeri nastanak Islamske države pridonio širenju straha od islamskih radikalista u Hrvatskoj. Također treba napomenuti da unatoč dobrom integriranju muslimana u društvo, Hrvatska je europska zemlja s obvezama prema Europskoj uniji i institucijama te kao takva jest potencijalna meta islamskih ekstremista. Na sva ova pitanja nastojat ću odgovoriti u ovom diplomskom radu. Važno je istaknuti i to da je ova tema jako široka i aktualna, te se u svakom trenutku nastajanja rada događaju nove situacije koje bi mogle biti relevantne za ovo područje.

2. Pojam terorizma

"Riječ terorizam dolazi od latinske riječi terror, što znači strah, užas, zadavanje straha, primjena nasilja sve do fizičkog uništenja protivnika; strahovlada."¹ Na pitanje što je to terorizam i kako ga definirati još uvijek nemamo općeprihvaćen odgovor. Mirko Bilandžić ističe da je to možda jedan od izvora moći terorizma, budući da su različiti pogledi na terorizam stvorili prepreke u borbi protiv tog fenomena jer ne postoji jedinstvo svih zemalja u postupcima i mjerama kojima bi se suzbilo takvo djelovanje.² Najkraće, teroristički čin se može definirati kao napad na pripadnike tijela vlasti jedne zemlje, civile, objekte i druga materijalna dobra radi ostvarivanja nekog političkog cilja.³ Riječ terorizam je zapravo prvi put upotrijebljena za vrijeme Francuske revolucije, kada jakobinci provode diktaturu nad svojim stanovništvom zavodeći strahovladu.⁴ Glavna značajka terorističkog napada jest činjenica da oni uključuju namjerno ubijanje civila. Terorizam je uvijek politički, čak i onda kada pokazuje druge motive, kao što su vjerski, ekonomski ili društveni.⁵

Graf. 1: prikaz povećanja broja ubijenih u terorističkim napadima od 2000. do 2014. godine

¹ Klaić, Bratoljub (1978): "Rječnik stranih riječi A-Ž", Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb, str. 1344.

² Bilandžić, Mirko (2008): "Islamske oružane organizacije i islamizam na primjeru Bliskog Istoka", Revija za sociologiju, Vol. XXXIX (2008), No. 4: 307 – 330, str. 86.

³ Tatalović, Siniša (2006): "Nacionalna i međunarodna sigurnost", Politička kultura, Zagreb, str. 118.

⁴ Marić, Silvana (2012): "Terorizam kao globalni problem", Medianali, Vol. 6 (2012), No. 11, str. 90.

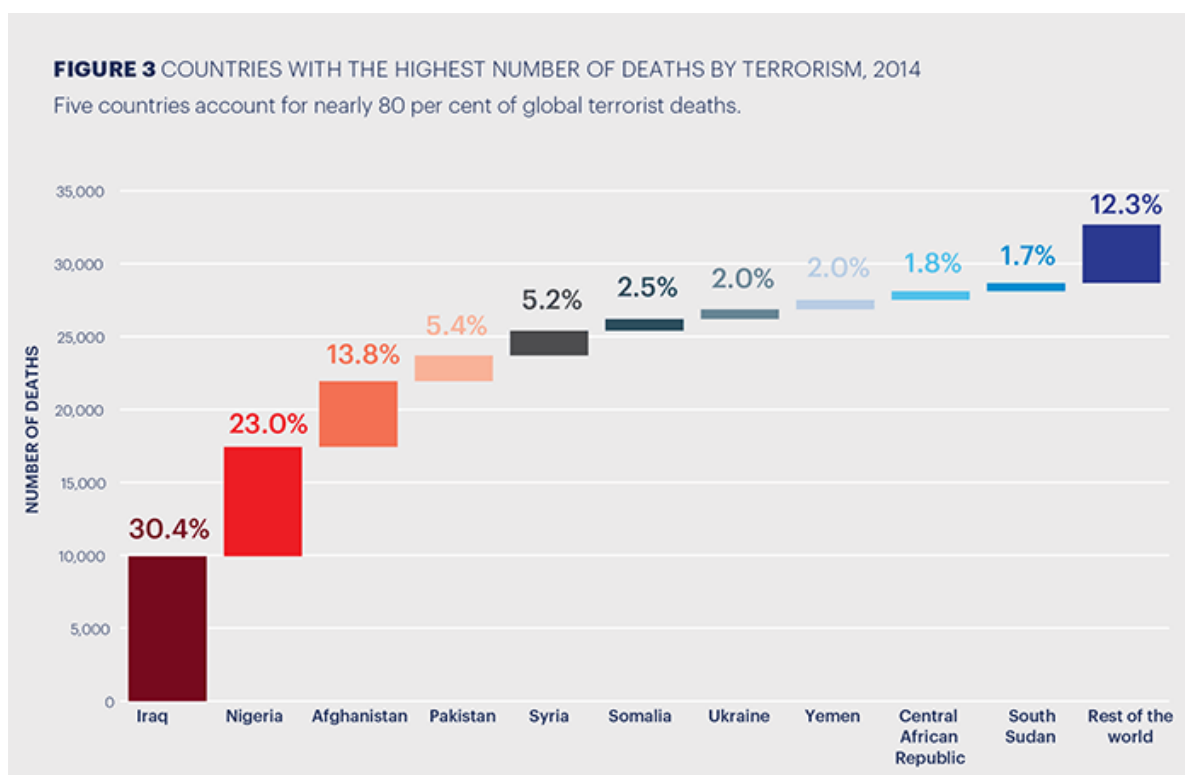
⁵ Tatalović, Siniša (2006): "Nacionalna i međunarodna sigurnost", Politička kultura, Zagreb, str. 119.

Izvor: Global terrorism index report⁶

Na ovom grafu možemo vidjeti u kojoj je mjeri terorizam ojačao što pokazuje podatak da je 2014. odnio 10 puta više žrtava nego 2000. godine. U 2000. godini život je izgubilo oko 3000 ljudi, dok se u 2014. taj broj popeo na otprilike 33.000 ljudi.

No, treba napomenuti i da žrtve terorizma uglavnom nastanjuju područje Bliskog istoka čemu svjedoče podaci iz 2014. godine koji pokazuju da oko 78 % svih ubijenih u napadima potječe samo iz pet zemalja: Irak, Afganistan, Pakistan, Nigerija i Sirija.

Graf 2.: Prikaz terorističkih napada u različitim dijelovima svijeta

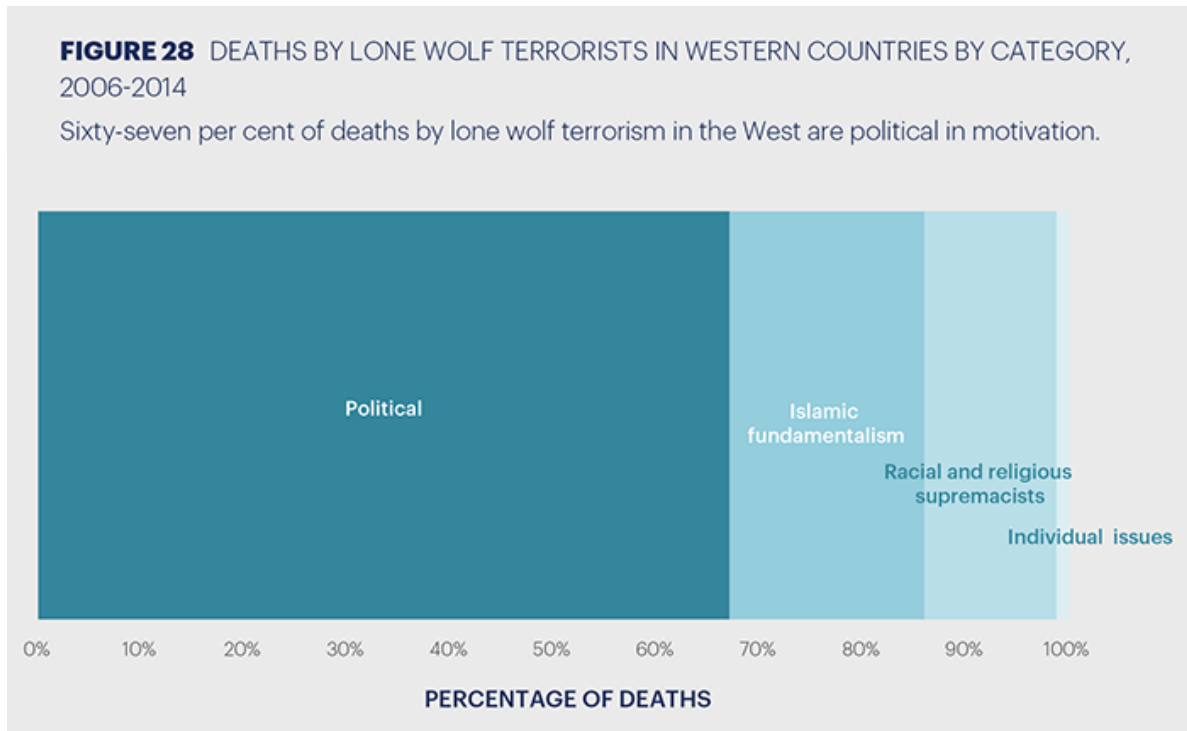

Izvor: Global terrorism index report⁷

⁶ <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-Global-Terrorism-Index-Report.pdf>(25.1.2016)

⁷ <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-Global-Terrorism-Index-Report.pdf>(25.1.2016)

Graf br. 3. Napadi počinjeni od strane "vukova samotnjaka" i njihova motivacija za napad u zapadnim zemljama od 2006. – 2014. godine

Izvor: Global terrorism index report⁸

Najveću bojazan za nacionalnu sigurnost država predstavljaju takozvani teroristi vukovi samotnjaci zbog činjenice da samostalno organiziraju napade što dovodi do toga da je obavještajnim službama vrlo teško otkriti identitet napadača i spriječiti ga pri izvršenju napada. Na grafu možemo vidjeti da od 2006. godine do 2014. godine 67 % terorista samotnjaka su zapravo bili politički motivirani. Oko 20 % terorista koji su samostalno izvršavali napade bili su islamski radikalisti. Obavještajno-sigurnosne agencije imaju za zadatak njihovo uočavanje, praćenje i sankcioniranje ukoliko postoji osnovana sumnja za poticanje na počinjenje kaznenog djela terorizma.

⁸ <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-Global-Terrorism-Index-Report.pdf>(25.1.2016)

3. Razlikovanje pojmova islamizam i islam

Sve češće se poistovjećuju pojmovi islamizma, kako ga neki nazivaju islamskog radikalizma i islama pa stoga na početku ovoga rada želim skrenuti pozornost na njihovu različitost. Treba napomenuti i da islamizam ne mora nužno sadržavati značajke terorizma. Ako ih poistovjetimo, na taj se način unutar islamizma negiraju oni njegovi emancipacijski sadržaji koji su protivni radikalizmu i terorizmu.

Posebno se to odnosi na djelovanje "Muslimanskog bratstva" koje odbacuje nasilne metode i sklono je demokratizaciji društva u skladu s njegovom islamskom kulturom i tradicijom.⁹

Naime, islamizam ili politički islam je politička orijentacija nastala unutar slojevitoga, složenog i unutar sebe razjedinjenog muslimanskoga/islamskog svijeta, a odnosi se na političku ideologiju koja je u posljednjim desetljećima 20. stoljeća okupila muslimanske mase.¹⁰ Dakle, islamizam je ideologija koja smatra da islam nije samo religija, već politički sustav, odnosno, islamisti žele uspostaviti Božju vladavinu na zemlji.

Nadalje, termini politički islam ili islamizam upotrebljavaju se u literaturi za opisivanje političko – religijskog pokreta koji smatra da je islam istovremeno religija (din), način života (dunya) i država (dawla) i da stoga društvo i država trebaju biti organizirani u skladu s principima i odredbama islamskog prava (shar'ia).¹¹ Dakle, islamisti smatraju da takav način života daje smjernice za uspješno odupiranje islamske zajednice izazovima modernog doba. Zaključak je kako se islamizam koristi religijom da bi ostvario određene političke ciljeve.

Smatra se da se islamizam može podijeliti na tri ključne faze razvoja:

- 1) Treći arapsko-izraelski rat, kao jedna od etapa višedesetljetnog arapsko-izraelskog sukoba, bio je prekretnica u nastanku islamizma. Ponižavajući poraz u trećem arapsko-izraelskom ratu označio je i porast arapskog nacionalizma, čime se otvorio prostor za tražnje drugog kohenzivnog elementa unutar arapskog svijeta. Religijski identitet postao je važniji od nacionalnog.

⁹ Kalinić, Pavle (2014): *"Sekularni korijeni modernog islamizma"*, Profil knjiga d.o.o., Zagreb, str. 99.

¹⁰ Bilandžić, Mirko (2008): *"Islamske oružane organizacije i islamizam na primjeru Bliskog Istoka"*, Revija za sociologiju, Vol. XXXIX (2008), No. 4: 307 – 330, str. 310.

¹¹ Kalinić, Pavle (2014): *"Sekularni korijeni modernog islamizma"*, Profil knjiga d.o.o., Zagreb, str. 11.

- 2) Islamistička revolucija u Iranu bila je isključivo šijitska pojava, dakle manjinski fenomen u islamskom svijetu. Bio je to prvi empirijski dokaz uspostave islamističke države.
- 3) Pobjeda islamističkih boraca nad sovjetskom velesilom u Afganistanu bila je dokaz moći islamizma. Nastanak Al' Qaide u Afganistanu, objavljivanje rata SAD-u 1996., te stvaranje "Svjetskog islamističkog fronta za džihad protiv Židova i križara" 1998., bitno su pridonijeli da islamistički pokret i posebno njegov militantni dio poprime obilježja globalnog fenomena koji je nezaobilazan, ne samo faktor, nego i subjekt međunarodnih odnosa.¹²

Međutim, treba napomenuti da je razlikovanje islamizma i terorizma kompleksni fenomen i veoma sklizak teren jer unutar islamizma postoje brojne razlike i vrlo lako može prijeći u radikalizam, odnosno nasilni islamizam, čime islamističke organizacije postaju terorističke.

Upravo na području Bosne i Hercegovine djeluje islamistička struja – vahabizam, odnosno selefizam i upravo na njihovo djelovanje upozorava međunarodna zajednica. Vahabizam potječe iz Saudijske Arabije.

Riječ je o fundamentalističkom vjerskom pokretu koji je nastao istodobno sa Saudovom dinastijom, te zagovara povratak na temelje islamske vjere, na tzv. izvorni islam prvih triju generacija muslimana.¹³ Postoji opasnost da takvo naučavanje preraste u ekstremističku militarističku ideologiju.

Ministarstvo sigurnosti BiH priopćilo je da se došlo do podataka da se na području BiH regrutiraju članovi međunarodnih ekstremističkih i terorističkih organizacija, prije svega „Islamske države Iraka i Levanta“-ISIL-a i „Al-Nusra fronte“, te da u BiH među pripadnicima radikalnog dijela tzv. selefijske zajednice ima i manji broj simpatizera ovih organizacija. U izvještaju navode da Nusret Imamović, radikalni selefija iz Gornje Maoče, koji se nalazi (podatak iz 2014.) u Siriji kao pripadnik ekstremističke organizacije“ Al Nusra front“ je sa još osam osoba 2014. godine stavljen na specijalnu globalnu listu terorista State Departmenta. Također je identificirano nekoliko selefija u BiH koji su „glavna spona“ za odlazak državljana BiH u Siriju. Oni posreduju u novčanom i materijalnom potpomaganju odlazaka dobrovoljaca na sirijsko-iračko ratište. Također su angažirani i na prikupljanju raznih vrsta pomoći za porodice poginulih selefija koji su boravili u Siriji. Prema podacima OSA-e, najveći broj

¹² Kalinić, Pavle (2014): "Sekularni korijeni modernog islamizma", Profil knjiga d.o.o., Zagreb, str. 13.

¹³ Kalinić, Pavle (2014): "Sekularni korijeni modernog islamizma", Profil knjiga d.o.o., Zagreb, str. 16.

radikalnih selefija iz BiH u Siriju je oputovao redovnim avio-linijama na relaciji Sarajevo-Istanbul. Manji broj dobrovoljaca iz BiH koristi i kopnenu rutu preko Srbije i Bugarske do Turske. Navedene rute koriste se i za njihov povratak u BiH.¹⁴ Povratak boraca iz Sirije u Bosnu i Hercegovinu bitno mijenja sigurnosnu sliku Hrvatske zbog prijetnje da je riječ o pojedincima koji su traumatizirani ratom, radikalizirani te obučeni za terorističko djelovanje, te kao takvi predstavljaju opasnost budući da mogu poslužiti terorističkim organizacijama za planiranje ili izvršenje terorističkih napada. Na temelju svega što smo dosad spomenuli, možemo uočiti koliko je tanka granica između sefizma i zagovaranja terorističkih djelovanja, stoga je veoma važno da institucije Bosne i Hercegovine ali i drugih zemalja prepoznaju svaki oblik radikalizacije pojedinca, odnosno zajednice i sankcioniraju ga.

¹⁴ Informacija o stanju sigurnosti u Bosni i Hercegovini u 2014. godini, Ministarstvo sigurnosti BiH

Širenje ideja islamskog radikalizma

U ovom poglavlju želim obratiti pozornost na širenje koncepta islamskog radikalizma, odnosno njegov početak na Bliskom istoku, kao i dolazak mudžahedina u Bosnu i Hercegovinu devedesetih godina.

Rat koji je vodio SSSR u Afganistanu od 1979. do 1989. godine učinio je prekretnicu u razvoju islamskog terorizma.¹⁵ Islamski krugovi ovaj rat su nazivati i svetim ratom, odnosno džihadom¹⁶. Prema šeiku Abdulahu Yusufu Azzamu¹⁷ i njegovim sljedbenicima, džihad u Afganistanu predstavlja ključni preokret u novijoj svjetskoj povijesti i smatra se temeljnim uzorom za širu borbu kako bi se na kraju obnovilo svemoćno teokratsko carstvo od Maroka do Filipina.¹⁸

Mudžahedine, koji se još nazivaju i svetim ratnicima podržale su Sjedinjene države, Pakistan i Saudijska Arabija. Svaka država imala je vlastiti interes, za SAD je to značilo uništenje Sovjeta na tom području, Pakistanci su mogli proširiti svoj utjecaj u Afganistanu, a Saudijska Arabija je u tome vidjela priliku za širenje vahabizma. To ne znači da radikalnih islamskih organizacija nije bilo i prije, međutim, djelovale su kao samostalne jedinice i nisu tvorile nikakve ćelije. Nakon rata u Afganistanu, dio mudžahedina se vratio u svoje zemlje gdje se nastavio boriti protiv tamošnjih vlasti, a dio se otišao boriti u nova mjesta koja su nastala raspadom komunističkih režima, među kojima je bila i Bosna i Hercegovina.

Kako bi se ideja muslimanskog bratstva održala bilo je potrebno stvoriti jednu organizaciju koja bi okupljala i koordinirala sve terorističke organizacije. Tako je 1988. nastala Al-Qa'ida. Ono što je bilo važno je da jedna takva organizacija mora djelovati po čitavom svijetu, biti financijski stabilna, okupljati muslimane diljem svijeta bez obzira na zemlju u kojoj žive te ostvariti svoje ciljeve nekonvencionalnim načinima ratovanja. Ti nekonvencionalni načini

¹⁵ Margetić, Domagoj (2006): *"Islamistički terorizam na jugu Europe"*, Vlastita naklada, Zagreb, str. 5.

¹⁶ Džihad je razvijeno učenje Kurana i Poslanika Muhameda, postoje dva tipa džihada; prvi džihad je veliki, a on uključuje borbu pojedinca sa samim sobom, odnosno borbu protiv svakodnevnih modernih iskušenja, dok je drugi džihad mali, a podrazumijeva fizičku borbu s protivnikom islama.

¹⁷ Šeik Abdulah Yusuf Azzam je ideološki "kum" današnjih sunitskih islamističkih revolucionara.

¹⁸ Kohlmann, Evan (2005): *"Al – Qa'idin džihad u Europi – afganistansko – bosanska mreža"*, Naklada Ljevak d.o.o., Zagreb, str.18.

čine široki spektar djelovanja. Naime, oni zadiru u sve sfere javnog života. Otvaraju obrazovne ustanove u kojima regrutiraju teroriste i osiguravaju im obuku, zatim humanitarne organizacije koje služe kao paravan za uvoz oružja i terorista, ali i medijske kuće koje šire propagandu kako bi stekli popularnost među islamskom zajednicom i u potpunosti ju indoktrinirali.

3.1. Mudžahedini u Bosni i Hercegovini

Može se reći kako je rat u Afganistanu poslužio za rasplamsavanje strasti muslimana koji su smatrali da je došlo vrijeme da se pobune protiv ugnjetavanja te se tako njihov pogled usmjerio na zemlju u kojoj su muslimani proživljavali strahote, Bosnu i Hercegovinu.

Pod agresivnim utjecajem članova Al-Qa'ide, niz gradova u središnjoj Bosni pretvorio se u nove granične postaje islamskog džihada u svijetu koji je izašao iz Hladnog rata.¹⁹

Dakle, možemo zaključiti kako je dolazak mudžahedina u Bosnu devedesetih godina bio posljedica onoga što se događalo u Afganistanu, buđenja radikalnih muslimana i želje za uspostavom kalifata. Mudžahedini su u Bosni i Hercegovini prepoznali područje koje bi mogli iskoristiti za daljnje širenje svojih radikalnih ideja, a važnost tog područja je dolazila iz činjenice da bi mogli stvoriti muslimansku državu u srcu Europe te tako zadovoljiti sve uvjete potrebne za borbu protiv Zapada; koja uključuje i špijunažu, financiranje te obuku terorista.

Zanimljiv je i način na koji su mudžahedini dolazili na teritorij BiH. Naime, poznato je da su brojni mudžahedini u BiH stigli preko humanitarnih organizacija koje su služile kao krinka za teroristička djelovanja. "Jedno vladino izvješće Sjedinjenih Država iz 1996. kojem je nedavno skinuta oznaka tajnosti, a Wall Street Journal ga pripisuje Središnjoj obavještajnoj agenciji, tvrdilo je da velik broj tih islamskih nevladinih organizacija podupire terorističke skupine ili zapošljava pojedince koji se sumnjice u vezu sa terorizmom."²⁰ Preko takvih organizacija arapski borci su mogli nesmetano prelaziti granice skrivajući se iza dokumenata humanitarnih radnika.

¹⁹ Kohlmann, Evan (2005): *"Al – Qa'idin džihad u Europi – afganistansko – bosanska mreža"*, Naklada Ljevak d.o.o., Zagreb, str. 28.

²⁰ Kohlmann, Evan (2005): *"Al – Qa'idin džihad u Europi – afganistansko – bosanska mreža"*, Naklada Ljevak d.o.o., Zagreb, str. 55.

Zanimljivo je i što je njihov pokušaj zauzimanja Bosne i nametanja tog radikalnog poimanja islamske vjere propao jer među bosanskim muslimanima nije bilo interesa za bilo kakvu promjenu načina života. Tada su bosanski muslimani cijenili pomoć mudžahedina samo u smislu obrane vlastitog teritorija i spašavanja vlastitih života. Mudžahedini su u obrani Bosne vidjeli sveti rat vjernika i nevjernika, zadatak koji ima za cilj postaviti vladavinu Božjih zakona na zemlji, dok su bosanski muslimani imali sasvim drugačiju percepciju rata. To je zanimljivo opisao Steven Schwartz u knjizi *The Two Faces of Islam*: "Dok je frustrirana mladež iz srednje klase u Saudijskoj Arabiji tražila mučeništvo kao alternativu beskorisnom i dosadnom životu, Bošnjaci, čiji su preci bili prvaci vjere, nisu htjeli umrijeti. To su dva lica islama u najjasnijim slikama: istinski džihad Bošnjaka u odnosu na lažni džihad saudijaca."²¹

Dakle, pokušaj mudžahedina da uspostave kalifat na tlu Bosne i Hercegovine devedesetih je propao i zbog samih kulturoloških razlika. Možemo reći da je bosanski islam možda bio opušteniji i obrazovaniji, te da je to bio ključ neuspjeha u nametanju radikalnih ideja bosanskim muslimanima. Kohlmann je u svojoj knjizi također govorio o razlikama bosanskih i arapskih muslimana: "Za razliku od vrijednih Bošnjaka, arapski su militanti bili jedva legitimna skupina, i k tome su često služili kao neprijateljska prijelazna pojava koja je brisala pravi islam i umjesto njega postavljala zbirku plemenskih dogma i ksenofobične propagande, punu proturječja i mržnje. Zato se važnost Bosne ne može pripisati uspjehu afganistanskih Arapa u uspostavljanju islamske države."²²

Dakle, možemo zaključiti da muslimani u Bosni i Hercegovini nisu predstavljali sigurnosnu prijetnju za Republiku Hrvatsku zbog širenja radikalnih ideja. Postavlja se pitanje kako to da su da je sada došlo do toga da BiH neki percipiraju kao prijetnju za sigurnost država u njezinom okruženju kada nam iskustvo pokazuje da su muslimani u BiH zapadno orijentirani i naučeni živjeti u multikulturalnom okruženju. To možemo objasniti time što postoji određena bojazan da se ćelije uspostavljene devedesetih godina na području BiH ponovno aktiviraju ili da je u tom periodu posijano "sjeme terorizma". Ne postoji realna prijetnja od terorizma od strane bosanskih muslimana, već od onih stranaca koji su ostali živjeti od devedesetih a nisu se integrirali u bosansko društvo koje je naučilo živjeti u različitosti s ostalim narodima i vjerama, ali i od onih koji su se radikalizirali uspostavom kontakta sa zagovarateljima

²¹ Schwartz, Steven (2003): *The two faces of Islam*, Doubleday, New York, str. 175.

²² Kohlmann, Evan (2005): *Al – Qa'idin džihad u Europi – afganistansko – bosanska mreža*, Naklada Ljevak d.o.o., Zagreb, str. 281.

islamskog fundamentalizma. U izvješću ministarstva sigurnosti BiH navodi se sljedeće: "Prema podacima Obavještajno-sigurnosne agencije (OSA) BiH, u BiH i dalje boravi određeni broj stranih državljana porijeklom iz afro-azijskih zemalja, koji su u ranijem periodu bili u kontaktu sa osobama dovedenim u vezu sa međunarodnim terorizmom. Nije isključena mogućnost da, pod određenim okolnostima, ranija indikativna veza bude ponovo aktivirana i da se razvije u sigurnosno-interesantne aktivnosti. Tokom 2014. godine (OSA) je prikupila i određeni fond operativnih podataka koji ukazuju da su neka od ovih lica stranog porijekla još uvijek uključena i u aktivnosti ilegalnog prebacivanja novca u BiH, prvenstveno za potrebe bivših mudžahedina, ali moguće i s drugim namjerama (npr. za potrebe financiranja širenja radikalnog selefizma u BiH, stvaranje novih tzv. selefijskih zajednica i sl.)²³

Prema Daytonskom sporazumu, Sjedinjene države su Bosni i Hercegovini dale su rok za povlačenje stranih boraca s područja BiH, kako stoji u aneksu 1A, odnosno sporazumu o liniji razgraničenja između entiteta i u pitanjima u vezi s tim. Članak III. govori o povlačenju stranih snaga:

1. Na dan stupanja ovog aneksa na snagu, sve snage u Bosni i Hercegovini, koje nisu lokalnog porijekla, bile one pravno i vojno podređene Republici Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj ili ne, povući će se zajedno sa svojom opremom s teritorija Bosne i Hercegovine u roku od 30 (trideset) dana.

2. Posebno, sve strane snage, uključujući pojedine savjetnike, borce za slobodu, instruktore, dobrovoljce i osoblje iz susjednih i drugih država, povući će se s teritorija Bosne i Hercegovine u skladu s članom 3., paragraf 1.²⁴

Unatoč zahtjevu SAD-a za odlaskom stranih boraca sa teritorija Bosne i Hercegovine par stotina mudžahedina je ostalo u zemlji. Cristopher Deliso u svojoj knjizi "The coming Balcan caliphate" navodi kako postoje tvrdnje da je Alija Izetbegović, tadašnji predsjednik Bosne i Hercegovine izdao stotine putovnica stranim borcima kako bi ih nagradio kao heroje koji su doprinijeli oslobođenju BiH. Također navodi kako su se mnogi mudžahedini oženili lokalnim ženama i na taj način naselili područja kao što je Bočinja donja, na kojima su prethodno izvršili pokolj srpskog stanovništva.²⁵

²³ Informacija o stanju sigurnosti za siječanj - prosinac 2015.god., Federalna uprava policije BiH

²⁴ Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini, 1995.

²⁵ Deliso, Christopher, "The coming Balcan caliphate: The threat of Radical Islam to Europe and the West", Praeger security international, USA, 2007.,str. 10.

Uz strateški položaj i s obzirom da je to država sa značajnim postotkom muslimanskog stanovništva, imamo još i jedan ideološki značaj BiH za radikalne islamiste, a to je priča o Bosni kao o tlu na kojem su muslimanska braća ostala nepomično ležati kao podsjetnik na sveti rat protiv nevjernika, borbu koja će još dugo služiti kao nadahnuće za sve novopečene islamske fanatike.

3.2. Teroristički napad u Hrvatskoj 1995. godine

U ovom poglavlju bavit ćemo se terorističkim napadom na Republiku Hrvatsku počinjenom od strane islamske terorističke organizacije. Time se bavimo kako bi mogli procijeniti stupanj opasnosti od terorizma s kojim se Republika Hrvatska suočavala u to vrijeme, a dolazi od strane muslimanskih organizacija. Tako ćemo vidjeti u kojoj je mjeri Hrvatska tada bila izložena opasnosti od širenja radikalnih ideja, te je li rat u Bosni označio Hrvatsku kao potencijalnu metu terorističkih napada. Možda će nam to pomoći da bolje shvatimo današnju situaciju i opasnost koja prijete Hrvatskoj i Hrvatima u Bosni, i na taj način lakše dođemo do zaključka koje mjere treba poduzeti u budućnosti.

Dakle, 1993. sukob u Bosni se razbuktao, a mudžahedini su postali jedna velika vojna organizacija. Budući da su imali sigurno vojno utočište u BiH mogli su nesmetano proširiti svoje djelovanje i na Zapadnu Europu. U Bosnu su došli sa misijom oslobođenja ugnjetavanog muslimanskog stanovništva. Prije 1993. Hrvati su bili povezani sa snagama bosanske vlade jer su se zajedno borili protiv Srba i tada su strani borci mogli vrlo lako prenositi svoje oružje preko hrvatskog teritorija. Međutim, takva politika je bila kratkog vijeka. Moguće je da su Hrvati u Bosni odlučili prekinuti sve veze sa Bošnjacima jer su htjeli ujedinjenje sa Hrvatskom. Hrvati su spriječavali mudžahedine u pokušajima švercanja oružja preko hrvatskog područja i sukobi su bili sve većeg intenziteta.

No, 1995. je bila godina kada je Hrvatska prvi put bila izložena terorističkom napadu od strane muslimanske terorističke organizacije. Naime, egipatsko-hrvatskom suradnjom uhićen je Abu Talal al-Qasimyi, pokrovitelj stranih mudžahedina u Bosni i glasnogovornik terorističke organizacije Al – Gama' ata. Prvi pravi arapsko-afganistanski odgovor na uhićenje Abua Talala al- Qasimija došao je 20. listopada, kad je tik pred podne strahovita eksplozija zatresla mirni hrvatski lučki grad Rijeku.²⁶

²⁶ Kohlmann, Evan (2005): "Al – Qa'idin džihad u Europi – afganistansko – bosanska mreža", Naklada Ljevak d.o.o., Zagreb, str. 190.

Bombaš-samoubojica pokušao je uništiti zgradu riječke policije zabijanjem automobila bombe u njezin zid. Ranjeno je 27 osoba, a bombaš je poginuo. U Fiatu Mirafioriju bilo je 70 kg eksploziva. Dan poslije napada, stigla je poruka od islamske terorističke organizacije Al – Gama' at Islamyya u kojoj preuzimaju odgovornost za napad u Rijeci. To je bio prvi i zadnji teroristički napad koji se zbio u Hrvatskoj od strane islamskih radikalista.

Možemo reći da Hrvatska u to vrijeme nije bila u većoj mjeri izložena prijetnjama od strane radikalista u BiH, no tome je presudilo to što lokalno muslimansko stanovništvo nije bilo zainteresirano za stvaranje kalifata i uspostavljanje šerijatskih zakona na tlu BiH, ali i to što tadašnje organizacije ipak nisu bile dovoljno organizirane i napredne da bi uspjele u svojim naumima.

4. Godina 2001. kao prekretnica u poimanju sigurnosti

Kada govorimo o razvoju terorizma neupitno je da je 11. rujna 2001. godine bio prekretnica u poimanju nacionalne sigurnosti svih država i možemo reći da je terorizam dobio sasvim novu dimenziju. Većina zemalja od tada živi u strahu za vlastitu sigurnost, jer napad na svjetsku velesilu kao što su SAD je i manje utjecajne zemlje doveo u nezavidan položaj, jer su se u strahu pred terorističkim napadima okrenuli borbi protiv terorizma. Borba protiv terorizma postala je glavna okupacija međunarodne politike, a terorizam je dobio još jednu odrednicu, postao je suvremen.

Zašto suvremen? Zbog veće dostupnosti informacija, bolje uvezanosti ljudi kroz komunikaciju preko raznih medija, tehnološkog napretka i povećanje industrije naoružanja.²⁷

U ovom poglavlju pokazat ćemo kako je i u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini došlo do promjene u poimanju terorizma kroz donošenje raznih strategija i dokumenata kako bi se uspostavio zakonodavni okvir za borbu protiv terorističkog djelovanja i uskladio sa međunarodnim zakonima.

Dakle, što se tiče Bosne i Hercegovine, nakon napada na Sjedinjene države, 11. 9. 2001., otkriveno je mnogo poveznica terorista sa Bosnom i Hercegovinom. Naime, ispostavilo se da su teroristi koji su izvršili napad prošli obuku u Bosni i Hercegovini te da je riječ o veteranima džihada u BiH. U to vrijeme BiH je bila pod pritiskom Amerikanaca da usmjeri svoje djelovanje protiv radikalizma u državi. Ubrzo zatim, bosanske su vlasti uhitile osobe egipatskog i jordanskog porijekla koje su bile i na interpolovoj tjeralici, a kod kojih su nađene bosanske putovnice.²⁸ Nadalje, nakon napada na Sjedinjene Države uslijedio je prvi napad na europsko tlo koji se zbio 2004. godine kada je eksplodirao vlak u Madridu. Istraga se pokazala nepovoljnom za Bosnu i Hercegovinu jer se otkrilo kako je i tu ostavila otisak. Naime, dva čovjeka za koje se smatralo da su odgovorni za postavljanje bombe, Saud al-Otaibi i Abdel Karim al – Meyati borili su se za Izetbegovićevu vladu u Bosni tijekom

²⁷ Marić, Silvana (2012): *"Terorizam kao globalni problem"*, Medianali, Vol. 6 (2012), No. 11, str. 93.

²⁸ Deliso, Christopher, *"The coming Balcan caliphate: The threat of Radical Islam to Europe and the West"*, Praeger security international, USA, 2007., str. 13.

devedesetih godina. Također je otkriveno da su nakon rata ostali na području BiH, te su se nesmetano kretali na području Zenica-Sarajevo-Tuzla pod lažnim identitetima.²⁹

4.1. Donošenje zakonske regulative za borbu protiv terorizma u RH i BiH

To je označilo razdoblje kada se BiH mora ograditi od islamskog fundamentalizma i deklarirati se kao europski orijentirana zemlja koja zagovara europske civilizacijske i demokratske vrijednosti.

Bosna i Hercegovina je 2001. postala članom Antiterorističke koalicije. Godine 2004. odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine uspostavljena je i Grupa za borbu protiv terorizma i jačanje sposobnosti za borbu protiv terorizma (Udarna grupa) koja radi pod vodstvom Tužilaštva Bosne i Hercegovine te nadzorom Ministarstva sigurnosti. Kroz djelovanje grupe, Tužilaštvo BiH je surađivalo sa Vijećem Europe i Vijećem sigurnosti UN-a. Djelovanje Tužilaštva BiH kroz Udarnu grupu se prije svega sastoji u otkrivanju mreže koja financira i na bilo koji drugi način podržava organizacije ili pojedince koji se dovode u vezu sa terorističkim djelovanjem.³⁰ Svoj napor u borbi protiv terorizma potvrdila je i 2006. godine te 2010. godine donošenjem Strategije za prevenciju i borbu protiv terorizma. U strategiji iz 2010. godine navodi se sljedeće: "Bosna i Hercegovina je, sukladno svojim mogućnostima, sudjelovala i sudjelovat će u aktivnostima međunarodne koalicije u borbi protiv terorizma, a deklarativno se oprijedjelila da je spremna pridružiti se aktivnostima Europske unije u cilju suzbijanja terorizma, uključujući harmoniziranje legislative potpisivanja i ratificiranja Rezolucija i Protokola koji tretiraju ovu materiju, kao i donošenjem konkretnih akcijskih planova."³¹ Nadalje, svoju spremnost u borbi protiv terorizma i nastojanjima da preuzme obvezu na međunarodnom planu pokazala je i slanjem jednog kontingenta vojske u sklopu mirovne misije UN-a na područje Iraka: "Bosna i Hercegovina je ponudila svoj doprinos naporima da se uspostavi sigurno i stabilno okruženje u Iraku, pri čemu je jedan kontingent vojnika vojske Bosna i Hercegovina kao sastavni dio mirovne misije UN-a, bio raspoređen na području Iraka na poslovima deminiranja i uništavanja pronađenih i oduzetih minsko-eksplozivnih sredstava."³² Bosna i Hercegovina je pokazala i dobru bilateralnu suradnju sa Republikom Hrvatskom. Godine 2002. između Vlade Republike

²⁹ Deliso, Christopher, "The coming Balcan caliphate: The threat of Radical Islam to Europe and the West", Praeger security international, USA, 2007., str. 14.

³⁰ <http://tuzilastvobih.gov.ba/?opcija=sadrzaj&kat=3&id=7&jezik=b>(8.2.2016)

³¹ Strategija BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma, 2010.

³² Strategija BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma, 2010.

Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine sklopljen je ugovor o suradnji u borbi protiv terorizma, krijumčarenja i zlouporabe droge, te protiv organiziranog kriminala, te 2010. godine ugovor o policijskoj suradnji i borbi protiv prekograničnog kriminala.³³

S druge strane, kada govorimo o borbi protiv terorizma i zakonskim regulativama u Hrvatskoj, možemo reći da je Republika Hrvatska oduvijek aktivno sudjelovala u radu međunarodnih organizacija i usklađivanju mjera protiv terorizma sa međunarodnom zajednicom. Njen prvi korak na nacionalnoj razini nakon napada na Sjedinjene države bio je osnivanje Međuresorske radne skupine za praćenje nacionalne provedbe rezolucije 1373 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda o suzbijanju terorizma 22. studenog 2001. godine.³⁴ Zadaća MRS-a je bila koordiniranje aktivnosti državnih tijela Republike Hrvatske glede ispunjavanja međunarodnih obveza, te izgradnja učinkovitih mehanizama sigurnosti u odnosu na pitanja terorizma.³⁵ Nadalje, 2002. godine donešena je Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske u kojoj piše kako je terorizam postao stvarni izazov nakon napada na SAD. "Hrvatska je međunarodnoj antiterorističkoj koaliciji, predvođenoj SAD-om odlučila pružiti aktivnu potporu, a riječ je o strateškom opredjeljenju za zajedničke vrijednosti. U strategiji je navedeno kako će se Hrvatska boriti protiv terorizma zajedno sa ostalim zemljama, iako nije izravno ugrožena."³⁶ U strategiji se analizira i odnos RH i BiH, te se navodi da Bosna i Hercegovina ima izravan utjecaj na sigurnost Republike Hrvatske, stoga je posebno važna suradnja dviju zemalja u području granične kontrole i unutarnjih poslova, s ciljem sprečavanja terorizma i organiziranog kriminala. Zatim, godine 2005. osnovana je nova međuresorska radna skupina za suzbijanje terorizma, u cilju praćenja nacionalne provedbe odredaba rezolucija Ujedinjenih naroda; o mjerama protiv talibanskog režima, o suzbijanju terorizma, te o prijetnji međunarodnom miru uzrokovanom terorističkim napadima.³⁷ Nadalje, 2008. godine donesena je Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma. Donošenje strategije je Hrvatskoj omogućilo određivanje općeg okvira djelovanja te smjernica za unapređivanje postojećih i donošenje novih mjera za suzbijanje terorizma. "Pristup Republike Hrvatske borbi protiv terorizma odraz je shvaćanja kako suvremeni terorizam ne poznaje granice država, te ga se uvelike može smatrati međunarodnim u

³³

<http://www.mup.hr/UserDocImages/minstarstvo/Me%C4%91unarodni%20bilateralni%20ugovori.pdf>(5.2.2016)

³⁴ <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/233287.html>(26.1.2016)

³⁵ <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/mir-i-sigurnost/transnacionalne-prijetnje/terorizam/> (26.1.2016.)

³⁶ Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, NN. 32/02

³⁷ <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/288568.html>(26.1.2016.)

njegovim ciljevima i načinima djelovanja, tako da i odgovori na njega – na njegove uzroke, pojavu i posljedice – trebaju biti međunarodni i multilateralni kao kooperativni izraz zajedničke volje, temeljnih vrijednosti i interesa međunarodne zajednice."³⁸

³⁸ Antoliš, Krunoslav (2009): "*Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma*", Policija i sigurnost, No. 1: 150 – 152, str. 152.

5. Prijetnja od Islamske države za sigurnost RH i BiH

Slika br. 1. Zastava Islamske države³⁹

U ovom poglavlju govorit ćemo o nastajanju Islamske države kako bi uočili njezine karakteristike u odnosu na prethodne terorističke organizacije. Zašto govorimo o Islamskoj državi i opasnosti koju predstavlja za RH u kontekstu granice sa Bosnom i Hercegovinom?

Upravo zbog toga što s njezinim proglašenjem od strane islamskih fundamentalista, od 2014. godine, započinje razdoblje učestalih terorističkih napada.

Trend povećanja terorističke prijetnje možemo vidjeti na izvješćima SOE iz 2014. i 2015. godine. U javnom izvješću iz 2014. godine navodi se kako nema saznanja o osobama koje žive u Republici Hrvatskoj, a borile su se ili se bore u "džihadističkim" postrojbama, dok u javnom izvješću iz 2015. piše kako je na teritoriju Islamske države utvrđen boravak šestoro hrvatskih državljana. Radi se o osobama koje su se odselile iz Hrvatske prije radikalizacije ili nisu ni živjele u Hrvatskoj. No, u oba izvješća se navodi kako postoje saznanja da "džihadisti" koriste hrvatski teritorij kao tranzitno područje. Također se navodi da je zabilježen broj žena koje sklapanjem šerijatskih brakova s "džihadistima" odlaze na područje sukoba i tamo zasnivaju obitelji. Broj boraca iz jugoistočnog susjedstva, odnosno BiH, Kosova, Srbije i Makedonije popeo se na nekoliko stotina.⁴⁰

Nadalje, posebno zabrinjava regrutiranje Bošnjaka u Islamsku državu i njihov povratak nakon obuke i sudjelovanja u ratnim aktivnostima na Bliskom istoku. U izvješću ministarstva

³⁹

<https://www.google.hr/search?q=ZASTAVA+ISLAMSKJE+DR%C5%BDAVE&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiHnKiUhOnKAhUHhywKHcePCRMQsAQIGg&biw=1366&bih=599#imgrc=7SGV64DL0BxZHM%3A>
(8.2.2016)

⁴⁰ Javno izvješće Sigurnosno – obavještajne službe RH za 2014. godinu

sigurnosti Bosne i Hercegovine navodi se kako je SIPA u 2014. godini izvršila brojne provjere pojedinaca i organizacija koje su dovedene u vezu sa terorističkim grupama. Napominju sljedeće: "Neke osobe na području Sirije i Iraka uključuju se u grupe i organizacije koje se nalaze na listama UN, kao što su terorističke organizacije Al-Nusra i ISIL, dodatno se radikaliziraju, a nakon što provedu određeni period u zoni sukoba, posebno u Siriji, vraćaju se u BiH, te vrbuju i šalju nove dobrovoljce. Ove osobe predstavljaju poseban sigurnosni rizik nakon povratka u BiH."⁴¹ Na isto upozorava i izvješće Sigurnosno – obavještajne agencije Republike Hrvatske navodeći da zabrinjava odlazak "džihadista" iz zemalja hrvatskog okruženja koji se bore na strani Islamske države. SOA navodi kako u Hrvatskoj trenutačno nema povratnika iz Sirije i Iraka, no njihov povratak u susjedne zemlje mijenja sigurnosnu sliku Hrvatske.

Islamska država je nedržavni akter a često se koriste kratice IS, ISIL ili ISIS, a neki govore i o grupi Islamska država. Abu Bakr al – Bagdadi proglasio je rođenje Islamske države 28. lipnja 2014. godine, prvi dan mjeseca ramazana.⁴² U Islamskoj državi ništa nije slučajno, pa tako ni dan proglašenja države. Prvi dan mjeseca ramazana je odabran kao dan rođenja upravo kako bi se istaknula moć Islamske države, i legitimirala se kao jedina prava muslimanska država, koja će uspostaviti Božju vladavinu na Zemlji. Tim činom su pokazali svijetu i drugim državama u kojima se prakticira islamska vjera da su oni jedini zaslužili nositi ime Islamska država.

5.1. Razlike prijašnjih terorističkih organizacija i Islamske države

Možemo reći da je zapad podcijenio tzv. Islamsku državu. Budući da smo prije bili suočeni s mudžahedinima i Al'Qaidom, koja nas je znala iznenaditi terorističkim napadima, no nakon svakog bi se ponovno uzdignuli, nismo bili spremni prihvatiti činjenicu da je ono što dolazi nešto novo i nešto gore. Al-Qaida i Islamska država se uvelike razlikuju. Razlika leži i u tome što je Al-Qaida počivala na zapisima Poslanika i kuranskim školama, a Islamska država je nastajala kao proizvod globalizacije. Moderno vrijeme je stvorilo i modernu tvorevinu koja počiva prije svega na tehnologiji. Možemo primijetiti da su kontradiktorni budući da se zalažu za vraćanje vremena unatrag, odnosno zagovaraju povratak šerijatskim zakonima i

⁴¹ Informacija o stanju sigurnosti u Bosni i Hercegovini u 2014. godini, Ministarstvo sigurnosti BiH

⁴² Weiss Michael, Hassan Hassan (2015): "U srcu vojske terora", Vjesnik d.d., Zagreb, str. 15

suprotstavljaju se modernom dobu i vrijednostima koje nosi sa sobom, a s druge strane su rođeni i opstaju zahvaljujući globalizaciji. Njezinom razvoju su pogodovali i sukobi koji su se odvijali na Bliskom istoku; sirijski, irački, sukob Izraela i Palestinaca, nemir u Egiptu.

Za razliku od prijašnjih terorističkih organizacija koje su svoje djelovanje svodile izričito na borbu protiv neprijatelja, Islamska država se bavi i samom uspostavom nacije i organiziranjem države koja će udovoljiti zahtjevima stanovništva koje se pokori njihovim uvjetima. Borci islamske države su i mladići i djevojke sa margina društvenog života, ili pak oni koji se osjećaju odbačenima, a to se odnosi pogotovo na muslimane koje žive u inozemstvu i neprekidno se bore sa integracijom u europsko i američko društvo. Scott Atran, antropolog na Sveučilištu Michigan, napravio je temeljitu studiju psiholoških i društvenih motivacija koje stoje iza džihadizma i tvrdi da Islamska država nije nimalo drukčija od revolucionarnih romantičarskih pokreta koji su uživali u krvoproliću tijekom povijesti. "Ne možete nadahnuti ljude da ubijaju druge i nanose štetu bez moralne vrline. To je veoma slično Francuskoj revoluciji, jer kad je Robespierre uveo teror kao sredstvo demokracije – oni su se time prilično razmetali."⁴³

Nadalje, ono što čini razliku između prijašnjih terorističkih organizacija i Islamske države jest činjenica da prijašnje organizacije nisu shvatile da vjerskim pripovijedanjem i činjenjem nasilja bez publike neće odjeknuti u svijetu. Naime, Islamska država se odlično služi društvenim mrežama i medijima kako bi posijala strah, najmoćnije oruđe. Natjerati ljude da se boje ujedno znači i dobiti pola bitke.

Islamska država zna da ekstremno nasilje prodaje novine: u svijetu prezasićenom informacijama, medijski ciklus od dvadeset četiri sata zahtijeva stalno nove i nove slike – otuda prekomjernost fotografija i videosnimaka brutalnog kažnjavanja i mučenja, i to u formatima koji se lako mogu pregledati na mobilnim telefonima.⁴⁴

Možemo ustanoviti i kako Islamska država funkcionira poput uspješne korporacije što je potvrdila godišnjem izvještajem. Izlažući detaljni račun prihoda i rashoda, do te mjere precizan da sadrži cijene svake pojedine samoubilačke misije, i sastavljen prema najsofisticiranijim knjigovodstvenim tehnikama, ovaj izvještaj prikazuje upravo ono za što bi

⁴³ Weiss Michael, Hassan Hassan (2015): *"U srcu vojske terora"*, Vjesnik d.d., Zagreb, str. 172.

⁴⁴ Napoleoni, Loretta (2015): *"Uspon islamizma – Islamska država i prekrajanje granica na Bliskom istoku"*, Sandorf, Zagreb, str. 16.

svakom čitatelju bilo oprošteno ako bi pomislio da se radi o proračunu neke uspješne, zakonite multinacionalne kompanije.⁴⁵

5.2. Profil islamskih radikalista

U ovom poglavlju pokušat ćemo dobiti sliku islamskog radikalnog borca koji sudjeluje u ratu za stvaranje kalifata. Veoma je važno da shvatimo kakvi to ljudi pristaju na takvo nešto i na koji način Islamska država regrutira sve veći broj boraca. Čitajući knjigu Weissa i Hassana koji su za potrebe svoje knjige snimili na desetke intervjua unutar članova Islamske države, možemo zaključiti kako zapravo ne postoji profil islamskog radikala koji bi poslužio generaliziranju. Naime, činjenica je da velik broj pripadnika Islamske države čine mladi ljudi lošeg obrazovanja i bez prihoda, riječ je o pripadnicima različitih društvenih skupina; učiteljima, doktorima, studentima, oportunistima itd. Međutim, sve njih spaja jedno, a to je osjećaj nepripadanja okolini u kojoj su živjeli i potraga za višim ciljem u životu.

Među pripadnicima Islamske države ima i velik broj zapadnjaka i nemuslimana koji u u takvom činu prepoznali ispunjenje životne svrhe, a u njihovom pronalasku veliku ulogu je odigrala propaganda. Takvi ljudi su obično bombaši-samoubojice jer žele dostići mučeništvo, kako bi se proslavili i tako ispunili svoju svrhu na zemlji. Među islamskim radikalima i velik broj onih koji su samo u potrazi za avanturom, a to su kriminalci koji nemaju što izgubiti, a zauzvrat će dobiti adrenalin.

U velikom broju intervjua članova Islamske države, može se čuti sličan sentimentalni eho i hiperbolično procjenjivanje vojske terora, koja se usavršila u psihičkom rasklapanju onih koje je nastojala regrutirati da bi ih ponovno sklopila na svoju sliku i priliku.⁴⁶

Među redovima Islamske države ima i Kurda, što je mnogima neshvatljivo budući da su spalili kurdska naselja i gradove. To što Islamska država u svoje redove prima i zapadnjake i Kurde koji se preobrate na islam kakvim ga oni doživljavaju, dodatno potkrepljuje činjenicu kako njihova borba nije nacionalističke prirode, već isključivo religijske. Oni se ne bore protiv Europljana zato što su Europljani, već zato što su nevjernici. Stoga svatko se odluči na

⁴⁵ Napoleoni, Loretta (2015): *"Uspion islamizma – Islamska država i prekrajanje granica na Bliskom istoku"*, Sandorf, Zagreb, str. 22.

⁴⁶ Weiss Michael, Hassan Hassan (2015): *"U srcu vojske terora"*, Vjesnik d.d., Zagreb, str. 201.

život po njihovim zakonima, dobrodošao je u njihove postrojbe. Weiss i Hassan razlikuju i skupinu neodlučnih, a to su oni koji su već bili pod džihadističkim utjecajem, odnosno radikalni, pa su se dolaskom Islamske države samo trebali odlučiti za ili protiv.

Neki su se Islamskoj državi priključili iz jednostavnog razloga što je pregazila njihove teritorije i na taj način postala jedina islamistička frakcija u ponudi za priključenje. Drugi su bili opet impresionirani vojnim junaštvom u kampanjama protiv suparničkih pobunjeničkih skupina, a treći su se razišli sa svojim prijašnjim pobunjeničkim skupinama zato što im se činilo da je Islamska država organiziranija, discipliniranija i fizički spremnija.⁴⁷

5.3. Uloga medija u širenju straha i propaganda Islamske države

Već smo u prethodnim poglavljima spomenuli kako je terorizam ostao isti u svojoj biti, to je nasilno djelovanje u svrhu postizanja političkih ciljeva a jedna od glavnih karakteristika je usađivanje straha u svijest ljudi. Međutim, terorizam je napredovao i sada možemo govoriti o modernom teroristima koji su svjesni da je informacija i komunikacija putem medija najmoćnije oružje.

Usmjerenost današnjih medija prema senzacionalizmu je dovela terorizam u prvi plan zbivanja.⁴⁸

Upravo zanimanje medija za Islamsku državu omogućava teroristima odašiljanje poruke u sve dijelove svijeta. Putem interneta, odnosno društvenih mreža šire svoju propagandu. Njihova moć uvjeravanja je ono što ih čini jakima, a upravo je propaganda bila sredstvo na kojoj je počivao i Hitlerov treći Reich. Tehnologija im omogućava da u svaki dom putem video-snimki unesu strah, a zastrašivanje neprijatelja je pola bitke. Tijekom ratnih vremena uvijek su se događala jednako brutalna ubojstva i počinjena zvjerska djela u ime nacije ili religije, međutim zbog uskraćenosti informacija i nemogućnosti globalnog oglašavanja, to nije toliko dopiralo u svijest ljudi. To se događalo tamo negdje daleko od nas. Sada, odrubljivanje glava koje provodi Islamska država je postalo javno.

⁴⁷ Weiss Michael, Hassan Hassan (2015): *"U srcu vojske terora"*, Vjesnik d.d., Zagreb, str.208.

⁴⁸ Marić, Silvana (2012): *"Terorizam kao globalni problem"*, Medianali, Vol. 6 (2012), No. 11, str. 99.

Zvjerstva islamske države stižu do nas u realnom vremenu putem društvenih mreža a zatim ih emitiraju i najveći mediji, neprestano hvatajući korak s Facebookom, YouTubeom i ostalim mrežnim stranicama.⁴⁹

Na taj način, osim što se širi strah, širi se i propaganda kojom se poziva sve potencijalne sljedbenike na preobraćenje. Weiss i Hassan su u svojoj knjizi objavili i intervju sa žrtvom Islamske države, Abu Bilal al-Laylom koji je izjavio: "Islamska država koristi novac s pričom o pravdi i ratu protiv lopova da bi namamio ljude. S nekima je to i uspelo. U našim područjima možete vidjeti ljude kako čeznu za islamom. Jeftino su se prodali za ideju Islamske države, smatrajući da su džihadisti ikreni. Oni koji su im se pridružili jedva da znaju nekoliko kur'anskih odlomaka. Nemaju nikakvih religijskih osnova. Jednostavno su ih namamili zbog njihove moći uvjeravanja."⁵⁰

Dakle, možemo vidjeti kako se uz pomoć medija i moći uvjeravanja mogu počinuti brutalna djela u ime ideologije.

Propali pokušaj grupe australskim muslimana da nasumice otmu i dekapitiraju pojedince, samo kako bi objavili snimke egzekucije, ukazuje nam na moguću degeneraciju propagandne naracije Islamske države u virtualnom okruženju gdje je sve, uključujući i ratovanje u stvarnom životu, zapravo videoigra.⁵¹

I u samoj Bosni i Hercegovini postoji portal pod nazivom Vijesti ummeta koji prenosi vijesti Islamske države na bosanskom jeziku. U jednom članku napisano je sljedeće: "Znajte da ćemo mi vama uskoro doći, a već smo tu među vama, uskoro će teći krv ulicama cijele Europe. Uskoro će se zavijoriti zastava tevhida⁵²." Sigurnosne agencije BiH su najavile kako će ovakve objave biti procesuirane, međutim, autori teksta su poručili da ih nisu mogle zaustaviti ni francuske ni američke službe, a kamoli vlasti u BiH.⁵³

⁴⁹ Napoleoni, Loretta (2015): *"Uspion islamizma – Islamska država i prekrjanje granica na Bliskom istoku"*, Sandorf, Zagreb, str. 62.

⁵⁰ Weiss Michael, Hassan Hassan (2015): *"U srcu vojske terora"*, Vjesnik d.d., Zagreb, str. 203.

⁵¹ Napoleoni, Loretta (2015): *"Uspion islamizma – Islamska država i prekrjanje granica na Bliskom istoku"*, Sandorf, Zagreb, str. 63.

⁵² Riječ tevhid znači učiniti nešto jednim, jedinstvo. Zato se islam kao vjera često naziva tevhid.

⁵³ <http://www.slobodnadalmacija.hr/BiH/tabid/68/articleType/ArticleView/articleId/306775/Default.aspx> (6.1.2016)

SOA također upozorava na regrutiranje maloljetnih osoba putem interneta. Navode kako su u 2014. godini uočili maloljetnika koji je državljanin Republike Hrvatske koji se radikalizirao putem interneta i kontaktirao "džihadiste" iz Sirije. Mladiću je pružena psihološka pomoć, te je kroz razgovor s obitelji napustio radikalne stavove.⁵⁴

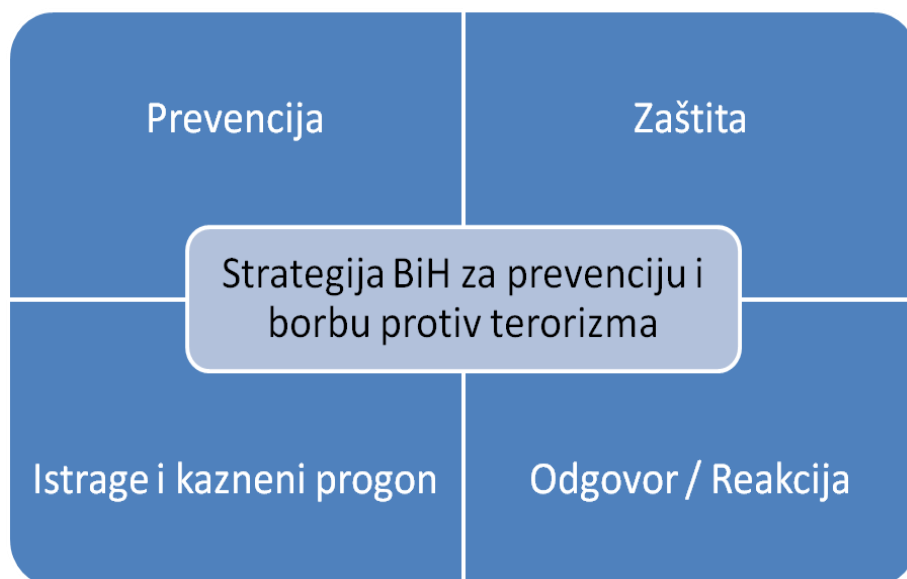
⁵⁴ Javno izvješće Sigurnosno – obavještajne službe RH za 2015. godinu

6. Mjere za prevenciju i borbu protiv terorizma BiH u 2015. godini

Na sjednici vijeća ministara Bosne i Hercegovine 8.7.2015. godine donesena je strategija za prevenciju i borbu protiv terorizma (2015 – 2020). BiH nastoji uskladiti svoje zakonodavstvo za zakonodavstvom Europske unije, a donošenjem strategije određuje se kao europska zemlja koja sa ostalim europskim zemljama dijeli iste vrijednosti, kulturne, civilizacijske i prije svega demokratske.

Podciljevi strategije:

1. prevencija zločina iz mržnje, radikalizma i terorizma u svim pojavnim oblicima;
2. zaštita kritične infrastrukture;
3. unaprjeđenje procedura istraga i kaznenog progona djela terorizma i srodnih kaznenih djela;
4. odgovor / reakcija na moguće terorističke napade i saniranje njihovih posljedica.⁵⁵

Tablica br. 1⁵⁶

Navodi se kako su ključni prioriteti preventivnih aktivnosti:

- Uvesti sistem prikupljanja biometrijskih podataka u potpunosti u proces izdavanja viza
- Uvesti sistem prikupljanja biometrijskih podataka i uzimanje biometrijskih podataka od strane Službe za poslove sa strancima u procesima odobrenja boravka i izricanja

⁵⁵ Strategija BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma (2015. – 2020.)

⁵⁶ Strategija BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma (2015. – 2020.)

mjera protjerivanja prema stranim državljanima i učiniti ga operativnim i pristupačnim za korištenje sigurnosnim agencijama

- Unaprijediti ISM-a informacijski migracijski sistem i učiniti ga operativnim i pristupačnim za korištenje sigurnosnim agencijama
- Unaprijediti viza informacijski sistem i učiniti ga potpuno operativnim
- Potpuno razviti sistem analize rizika, relevantno sa strategijom
- Uvezati sigurnosne baze podataka, relevantno sa strategijom
- Potpuna implementacija međunarodnih standarda u domenu cyber sigurnosti posebno onih koji se odnose na uspostavljanje CERT-a u BiH i mehanizama za praćenje i suzbijanje zloupotrebe internet u terorističke svrhe.
- Razraditi procedure analize nadzora i projekte unaprijeđenja skladišne sigurnosti oružja, vojne opreme, eksploziva i sredstava dvojne namjene kao i prometa istih kroz ili preko BiH.
- Istrage i krivični progon⁵⁷

U 2015. godini Vijeće ministara BiH je donijelo i strategiju integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini u razdoblju od 2015. - 2018.⁵⁸ Donošenje takve strategije je bitno zbog činjenice da je BiH zemlja zanimljivog geografskog položaja te kao takva predstavlja rutu za migrante koji pokušavaju doći do zemalja Zapadne Europe. To postaje sigurnosni problem ukoliko se radi o stranim državljanima za koje postoje sumnje da su povezani sa terorističkim grupama. Pritisak na granicu Bosne i Hercegovine i prijetnja za sigurnost Republike Hrvatske postaje veća činjenicom da je Hrvatska članica Europske unije te kao takva predstavlja potencijalnu metu za terorističke napade. Prema podacima ministarstva sigurnosti BiH: "Granična policija (GP) BiH je preduzimala aktivnosti borbe protiv terorizma u skladu sa Godišnjim planom rada za 2014. godinu i Akcijskim planom GP BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma. GP je nadležnim organima tokom 2014. godine prosljedila 871 informaciju o prelasku državne granice za 180 sigurnosno zanimljivih osoba, od kojih se neke odnose na prelazak državne granice osoba koje se mogu dovesti u vezu i sa terorizmom."⁵⁹

Ministar sigurnosti Bosne i Hercegovine na ministarskoj konferenciji o borbi protiv terorizma u dunavskoj regiji izjavio je: "Nova dinamika terorizma, ratni sukobi i konflikti širom svijeta, odlasci građana Europe na teroristička ratišta u Iraku i Siriji, te njihovi povratci iz zona

⁵⁷ Strategija BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma (2015. – 2020.)

⁵⁸ Strategija integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period 2015. – 2018.

⁵⁹ Informacija o stanju sigurnosti u Bosni i Hercegovini u 2014. godini, Ministarstvo sigurnosti BiH

sukoba, kao i migracijska kriza predstavljaju veliki sigurnosni izazov za sve zemlje Europe." Također je naglasio kako je Bosna kao članica Anti-ISIL koalicije spremna dati punu podršku protuterorističkim djelovanjima.⁶⁰

6.1. Usporedba stanja sigurnosti u BiH i RH u razdoblju od 2013. – 2014. s obzirom na terorizam

Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine objavilo je izvještaj o stanju sigurnosti u Bosni i Hercegovini u 2014. godini u kojem je navedeno: "Prema podacima SIPA-e, (Državna agencija za istrage i zaštitu) Granične policije BiH, Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH, Službe za poslove sa strancima, Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske i Policije Brčko Distrikta BiH, u Bosni i Hercegovini u 2014. godini nije izveden nijedan teroristički napad."⁶¹

Godina	2013	2014
Broj podnesenih izvještaja i dopuna o postojanju osnovane sumnje na počinjenje KD	3+1	22
Broj prijavljenih osoba	4	23

Tablica br. 2⁶²

Iz tablice preuzete iz izvješća o stanju sigurnosti u BiH u 2014. godini možemo vidjeti povećanje broja uhićenih osoba i podnošenja izvještaja o kazneno djelu terorizma u odnosu na 2013. sa 4 osobe na 23 te sa 3 podnesena izvještaja i jedne dopune na 22 izvještaja o postojanju osnovane sumnje na počinjenje kaznenog djela iz područja terorizma. Također, u 2014. godini SIPA je sudjelovala u antiterorističkim akcijama DAMASK i DAMASK 1, pri čemu je uhićeno 29 osoba.⁶³

Federalna uprava policije Bosne i Hercegovine objavila je informaciju o stanju sigurnosti za 2015. godinu. Navodi se kako su u BiH izvedena tri napada koja se povezuju s terorističkom

⁶⁰ [http://msb.gov.ba/vijesti/saopstenja/default.aspx?id=13565&langTag=bs-BA](http://msb.gov.ba/vijesti/saopštenja/default.aspx?id=13565&langTag=bs-BA)(5.2.2016)

⁶¹ Informacija o stanju sigurnosti u Bosni i Hercegovini u 2014. godini, Ministarstvo sigurnosti BiH

⁶² Informacija o stanju sigurnosti u Bosni i Hercegovini u 2014. godini, Ministarstvo sigurnosti BiH

⁶³ <http://www.sipa.gov.ba/en/news/continuation-of-damask-operation-apprehension-of-11-individuals-connected-with-terrorism/12519> (5.2.2016)

aktivnošću, te je u protuterorističkoj akciji u prosincu 2015. uhićeno 11 osoba za koje je postojala osnovana sumnja za počinjenje kaznenog djela terorizma te financiranja terorizma. Prvi napad je izvršen na vojnike oružanih snaga BiH u mjestu Rajlovac, zatim 24.11. bačene su dvije bombe na policijsku postaju u Zavidovićima, od kojih je jedna eksplodirala. Navodi se kako nije bilo povrijeđenih, ali je počinjena materijalna šteta na zgradi.⁶⁴ Nadalje, u travnju 2015. dogodio se napad u Zvorniku u kojem je poginuo policajac Dragan Đurić, a dvojica su ranjena. Vijeće ministara BiH je osudilo čin i zatražilo od svih nadležnih pravosudnih, policijskih i obavještajnih institucija da povećaju suradnju kako bi sankcionirali sve osobe dovedene u vezu s terorističkim napadima.⁶⁵

SOA je u svom izvješću za 2015. godinu navela kako u Hrvatskoj postoji vrlo niska teroristička prijetnja. Međutim, nije isključena buduća da je Hrvatska članica Europske unije i NATO-a, te je zbog toga potencijalna meta terorista. Možemo zaključiti kako je članstvo u međunarodnim organizacijama Hrvatskoj osiguralo brojne prednosti u gospodarskom, političkom, sigurnosnom području, no istodobno je i teret jer pred RH postavlja brojne izazove.

Nadalje, ne postoji veća bojazan da se u Hrvatskoj nalaze ekstremističke skupine koje bi izvele napad budući da radikalizacija u Hrvatskoj nije poprimila veće razmjere, a to se pripisuje dobroj integriranosti muslimana u hrvatsko društvo. U javnom izvješću SOE navodi se kako je u Hrvatskoj svega desetak osoba koje su pobornici radikalnog tumačenja islama, no ne pribjegavaju terorističkoj metodi djelovanja.⁶⁶

Unatoč pretpostavkama o nepostojanju terorističkih grupa na području Hrvatske, trebamo imati na umu pojedince do kojih je puno teže doprijeti i čije je planove teško otkriti prije no što se izvrše. Riječ je o takozvanim "vukovima samotnjacima". U izvješću SOE 2015. navodi se da je riječ o osobama koje su spremne samoinicijativno i samostalno izvršiti teroristički napad, bez potpore terorističke organizacije, i koje je vrlo teško otkriti.⁶⁷

Ono što također predstavlja opasnost za sigurnost Republike Hrvatske jest i postojanje sumnji o terorističkim aktivnostima u mjestima koja su tek tridesetak kilometara udaljena od hrvatske

⁶⁴ Informacija o stanju sigurnosti za siječanj - prosinac 2015.god., Federalna uprava policije BiH

⁶⁵ http://www.vijeceministara.gov.ba/saopštenja/sjednice/saopštenja_sa_sjednica/default.aspx?id=19245&langTag=bs-BA (6.2.2016)

⁶⁶ Javno izvješće Sigurnosno – obavještajne agencije RH za 2015. godinu

⁶⁷ Javno izvješće Sigurnosno – obavještajne agencije RH za 2015. godinu

granice. Naime, riječ je o mjestima Gornja Maoča i Velika Kladuša, a često se govori o njima kao o selima u kojima je identificiran velik broj vehabija. Godine 2012. dogodio se teroristički napad na američku ambasadu u Sarajevu, na što je SIPA pokrenula istragu pretraživši pet lokacija u Gornjoj Maoči. Glavni cilj akcije bio je pronalazak materijala koji bi mogli biti dovedeni u vezu sa terorističkim napadom.⁶⁸ Datuma 5.2.2015. godine u Gornjoj Maoči se dogodio incident kada je dojavljeno da je postavljena zastava Islamske države. SIPA je u suradnji sa Federalnom policijom i policijom Tuzlanskog kantona pokrenula akciju, međutim, zastava nije pronađena. SIPA je najavila da će nastaviti istraživati kako bi utvrdili sve činjenice i rasvijetlili ovaj slučaj.⁶⁹ Nadalje, 12. 1. 2016. SIPA je operacijom DAMASK zaplijenila oružje pronađeno u dvorištu kuće osumnjičenika za terorističko djelovanje u mjestu Velika Kladuša.⁷⁰

Pred sigurnosno – obavještajnom agencijom je zadatak da spriječi da Republika Hrvatska postane baza za financiranje i novačenje terorista, ali i da motri na potencijalnu opasnost koja proizlazi iz nestabilnog susjedstva te da održi surađivanje sa ostalim državnim tijelima kako bi prepoznali radikalizirane pojedince, te stalnu suradnja sa stranim agencijama budući da je suvremeni terorizam u svom djelovanju globalan.

⁶⁸ <http://www.sipa.gov.ba/en/news/five-locations-searched-in-gornja-mao%C4%8Da/9108>(5.2.2016.)

⁶⁹ <http://www.sipa.gov.ba/en/news/checks-carried-out-in-gornja-mao%C4%8Da/12988> (5.2.2016)

⁷⁰ <http://www.sipa.gov.ba/en/news/operation-quotdamask-4quot-in-the-follow-up-activities-sipa-found-weapons-and-ammunition/13393> (5.2.2016.)

7. Ima li mjesta panici?

Kada smo analizirali sve dosadašnje događaje, možemo vidjeti da je u tijeku ekspanzija islamskog radikalizma, ne samo u BiH, već i u mnogim europskim zemljama. Međutim, iako se često spominje Bosna i Hercegovina kao zemlja koja predstavlja opasnost zbog radikalnih skupina na njezinom tlu, mogli smo vidjeti kako veću ulogu u regrutiranju islamista ima Austrija. Naime, poznato je da se u Beču nalazi regrutacijski centar, odnosno centar za obuku islamista. Bečki radikalisti regrutiraju osobe iz Bosne i Hercegovine za borbe u Islamskoj državi. Zašto najviše radikalista dolazi iz BiH? Zato što je riječ o mlađim osobama sa niskim stupnjem obrazovanja i lošeg ekonomskog statusa koji su mogli pasti pod utjecaj neke radikalne skupine, vebabija ili selefista, koji djeluju na području BiH. Riječ je i o stranim borcima iz devedesetih koji su još uvijek aktivni pod krinkom prihvatanja mirnog života.

Direktor austrijske policije Konrad Kogler rekao je da se mreža radikalnih islamista u Austriji sastoji od više ćelija, međusobno labavo povezanih. Neke austrijske džamije pretvorile su se u ekstremističke agitacijske centre, no šefovi policije tvrde da imaju sve pod nadzorom.⁷¹

Dakle, možemo ustvrditi kako je vrlo važno da se austrijske i bosanske vlasti povežu u borbi protiv terorizma, jer je teško za očekivati da će se radikalne skupine u Bosni povući ako se ne prekinu njihove veze sa austrijskim islamistima koji ih financiraju i regrutiraju.

Još 2007. tadašnji poglavar Islamske zajednice u BiH reis Mustafa Cerić isticao je da problem vebabizma nije izvorno bosanski, nego se u BiH prelijeva iz Beča, iz islamskog centra koji je formalno u sastavu Islamske zajednice u BiH, ali se radikalnošću njegovog vođe od nje odvojio.⁷²

Još jedna opasnost koja prijeti širenju islamskog radikalizma je dolazak bogatih vebabija sa Bliskog istoka u BiH kako bi je učinili ovisnom budući da kupuju brojne nekretnine i najveći su poslodavci u zemlji. Treba istaknuti da čak i sada, kada je broj radikalnih islamista u značajnom porastu, oni ne predstavljaju veliku prijetnju među 2, 5 milijuna umjerenih muslimana koji žive u Bosni i Hercegovini. No, možemo zaključiti da smo u vremenu u kojem u vrlo kratkom roku dolazi do previranja. Na početku 2014. godine mediji nisu mogli

⁷¹ <http://www.jutarnji.hr/ekspanzija-radikalizma-u-regiji--bec-je-sada-postao-centar-europskog-islamizma--otamo-vabe-borce-za-irak-/1215558/> (7.1.2016)

⁷² <http://www.jutarnji.hr/ekspanzija-radikalizma-u-regiji--bec-je-sada-postao-centar-europskog-islamizma--otamo-vabe-borce-za-irak-/1215558/> (7.1.2016)

ni sanjati da će za godinu dana neprestano pisati o opasnosti koja, ne samo da se približava, nego začuđujućom brzinom juri prema nama.

ZAKLJUČAK

Pisanje ovog diplomskog rada bilo je vrlo uzbudljivo jer zahtijeva istraživanje i objedinjavanje svih iscrpnih informacija u jedno. Kada sam počela pisati ovaj rad, nisam ni slutila kolike će razmjere prijetnja Islamske države doseći u godinu dana. Stoga je moja hipoteza na početku ovoga rada bila da Hrvatskoj ne prijete opasnost isključivo zbog granice sa Bosnom i Hercegovinom, odnosno da zbog toga nije ništa manje ili više ugrožena od primjerice Slovenije. Sve ovo što smo dosad vidjeli potvrđuje tu hipotezu, budući da je islamski radikalizam postao globalni fenomen i problem čitave međunarodne zajednice. Podcijenili smo snagu jednog takvog fenomena jer smo u povijesti već proživjeli nešto slično, a to su brojne terorističke organizacije, i Al'Qaida kao najmoćnija od njih. Proživjeli smo dolazak mudžahedina na ove prostore devedesetih i zbog sretnog završetka za nas, uljuljali smo se u osjećaj sigurnosti. Ono čega nitko nije bio svjestan jest činjenica da to nije ni bio završetak, nego tek početak onoga što je uslijedilo; brojni teroristički napadi koji uzimaju sve veći broj žrtava, kao što smo mogli vidjeti u grafu na samom početku rada. Bosna i Hercegovina se predstavlja kao država najveće opasnosti za Hrvatsku, ali i samu Europu jer je smještena na geografskom položaju koji je čini povoljnom za terorističko utočište. Služila im je kao utočište devedesetih, stoga je prikladno razmišljati kako i danas služi za prebacivanje oružja i islamskih radikalista te čini bazu za planiranje napada. Činjenica da je u ratu sudjelovao velik broj arapskih mudžahedina koji su mogli i dalje nesmetano širiti svoje radikalne stavove, dodatno pridonosi ozračju straha u Bosni. Ono što posebno zabrinjava jest regrutiranje radikalnih islamista sa područja BiH za borbe u Islamskoj državi i njihov povratak na tlo Bosne i Hercegovine. Naivno je smatrati da će nakon povratka odbaciti nasilje u svom djelovanju. Zbog svega toga, Hrvatska mora biti neprestano na oprezu kako bi mogla brzo reagirati ukoliko dođe do ugroze sigurnosti njezinih građana. Za završetak ovog rada predlažem citat politologa i povjesničara Borisa Havela: "Želi li se učinkovito suočiti s opasnošću koja je već prešla prag Europe, zapad će morati preispitati neke uvriježene pretpostavke, primjerice onu prema kojoj samo siromaštvo i loša integriranost u društvo generiraju vjerski radikalizam, te odbaciti mnoge krive predodžbe, neupućenost i prijezir prema bliskoistočnim društvima. Morat će početi pozornije i ozbiljnije slušati što sami akteri bliskoistočnih političkih zbivanja govore, jer oni sve više govore točno ono što misle."⁷³

⁷³ Havel, Boris (2015): "*U žarištu: Islamska država*", Političke analize, No. 22, str. 32

LITERATURA

KNJIGE:

1. Deliso, Christopher (2007): "*The coming Balcan caliphate: The threat of Radical Islam to Europe and the West*", Praeger security international, USA
2. Kalinić, Pavle (2014): "*Sekularni korijeni modernog islamizma*", Profil knjiga d.o.o., Zagreb
3. Klaić, Bratoljub (1978): "Rječnik stranih riječi A-Ž", Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb
4. Kohlmann, Evan (2005): "*Al – Qa'idin džihad u Europi – afganistansko – bosanska mreža*", Naklada Ljevak d.o.o., Zagreb
5. Margetić, Domagoj (2006): "*Islamistički terorizam na jugu Europe*", Vlastita naklada, Zagreb
6. Napoleoni, Loretta (2015): "*Uspon islamizma – Islamska država i prekrajanje granica na Bliskom istoku*", Sandorf, Zagreb
7. Schwartz, Steven (2003): "*The two faces of Islam*", Doubleday, New York
8. Smerić Tomislav, Sabol Gabrijela (2009): "*Sigurnost i obrana Republike Hrvatske u euroatlantskom kontekstu*", Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb
9. Tatalović, Siniša (2006): "*Nacionalna i međunarodna sigurnost*", Politička kultura, Zagreb
10. Weiss Michael, Hassan Hassan (2015): "*U srcu vojske terora*", Vjesnik d.d., Zagreb

ZAKONI I PROPISI:

1. Informacija o stanju sigurnosti za siječanj - prosinac 2015.god., Federalna uprava policije BiH
2. Informacija o stanju sigurnosti u Bosni i Hercegovini u 2014. godini, Ministarstvo sigurnosti BiH
3. Javno izvješće Sigurnosno-obavještajne agencije 2015
4. Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini
5. Strategija BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma (2015. – 2020.)

6. Strategija integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za period 2015. – 2018.
7. Strategija nacionalne sigurnosti, NN br. 32/02

ZNANSTVENI RADOVI U ČASOPISIMA:

1. Antoliš, Krunoslav (2009): *"Nacionalna strategija za prevenciju i suzbijanje terorizma"*, Policija i sigurnost, No. 1: 150 - 152
2. Bilandžić, Mirko (2008): *"Islamske oružane organizacije i islamizam na primjeru Bliskog Istoka"*, Revija za sociologiju, Vol. XXXIX (2008), No. 4: 307 – 330
3. Havel, Boris (2015): *"U žarištu: Islamska država"*, Političke analize, No. 22
4. Kalinić, Pavle (2013): *"Ishodišne točke političkog islama"*, Polemos, No. 16
5. Marić, Silvana (2012): *"Terorizam kao globalni problem"*, Medianali, Vol. 6 (2012), No. 11

INTERNETSKE STRANICE:

1. <http://www.jutarnji.hr/ekspanzija-radikalizma-u-regiji--bec-je-sada-postao-centar-europskog-islamizma--otamo-vabe-borce-za-irak-/1215558/>
2. <http://msb.gov.ba/vijesti/saopstenja/default.aspx?id=13565&langTag=bs-BA>
3. <http://www.mup.hr/UserDocsImages/minstarstvo/Me%C4%91unarnodni%20bilateralni%20ugovori.pdf>
4. <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/mir-i-sigurnost/transnacionalne-prijetnje/terorizam/>
5. <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/308451.html>
6. <http://www.sipa.gov.ba/en/news/operation-quotdamask-4quot-in-the-follow-up-activities-sipa-found-weapons-and-ammunition/13393>
7. <http://www.sipa.gov.ba/en/news/checks-carried-out-in-gornja-mao%C4%8Da/12988>
8. <http://www.sipa.gov.ba/en/news/five-locations-searched-in-gornja-mao%C4%8Da/9108>
9. <http://www.sipa.gov.ba/en/news/continuation-of-damask-operation-apprehension-of-11-individuals-connected-with-terrorism/12519>

10. <http://www.slobodnadalmacija.hr/BiH/tabid/68/articleType/ArticleView/articleId/306775/Default.aspx>
11. <http://tuzilastvobih.gov.ba/?opcija=sadrzaj&kat=3&id=7&jezik=b>
12. http://www.vijeceministara.gov.ba/saopstenja/sjednice/saopstenja_sa_sjednica/default.aspx?id=19245&langTag=bs-BA

SAŽETAK

Islamski radikalizam koji se očituje u terorističkim aktima predstavlja prijetnju za međunarodnu zajednicu. Republika Hrvatska je u nepovoljnom položaju zbog članstva u Europskoj uniji i NATO savezu, priključenju borbi protiv terorizma i granici sa Bosnom i Hercegovinom. Međutim, blizina granice sa BiH je ne čini više ili manje ranjivom s obzirom na ostale europske zemlje. Bosna i Hercegovina je za teroriste idealno utočište zbog njezina položaja blizu srca Europe i Bliskog istoka, što je čini osnovom za daljnje terorističko djelovanje, financiranje i špijunažu. Također je zanimljiva teroristima zbog povezanosti sa muslimanskim svijetom budući da je većina stanovništva islamske vjeroispovijesti. BiH je ranjiva i zbog svoje političke i ekonomske situacije, te radikalnih vehabijskih i selefijskih zajednica koje djeluju na njenom teritoriju. Devedesetih godina je poslužila kao utočište arapsko – afganistanskim mudžahedinima koji su u Bosni vidjeli potencijal za uspostavu kalifata, odnosno Božje vladavine na Zemlji, te opasnost dolazi i iz činjenice da su mnogi mudžahedini nakon rata ostali živjeti na njenom tlu. Zbog svega toga Bosna je prepoznata kao moguće uporište terorista i novopečenih islamskih fanatika. Za Hrvatsku je od iznimne važnosti da to prepozna kao potencijalnu opasnost jer je blizina granice okidač zbog kojeg će se Hrvatska naći kao prva na udaru terorista koji krenu iz BiH, međutim, moramo biti svjesni činjenice da je terorizam postao globalan i da ne vreba samo iz susjedstva.

KLJUČNE RIJEČI:

islamski radikalizam, terorizam, međunarodna zajednica, Republika Hrvatska, Bosna i Hercegovina, blizina granice, mudžahedini, globalizacija